

tem neveltjei, annak tanulmányozása még emberére vár. Mindezen kérdésekre az Acta Rectorialia, Liber diligentiarum, Liber promotionum rengeteg és eldédig feldolgozatlan anyaga adhatja kimerítő feleletet.

Az előttünk fekvő, 30 lapnyi terjedelemben megjelent művelődéstörténeti tanulmány nem vállalkozik a hézag kitöltésére, márcsak azért sem, mert a szerző most nem rendelkezik a szükséges forrásművekkel. Nem ismeri a kérdés két legnagyobb szakértőjének, Kazimierz Morawskinak és Henryk Barycznak idevonatkozó tanulmányait, amelyek alapvető jelentőséggel bírnak. Nem hivatkozik rájuk, de nem említi a kérdést érintő magyar dolgozatokat sem (így pl. Divéky Adorjánét). Művelődéstörténetünk mégis hálás báró Nyáry Pálnak e tanulmányáért. Rövid munkájában sok érdekes anyagot hordott egybe, s élvezetesen és élénken tárgyalta. Nem egyszer a száraz adatot színes körképbe helyezte s rámutatott a három század iskoláztatási és neveltetési problémáira. Kifejtette, mi indította el a magyar ifjúság tanulmányozó részét a külföldi egyetemekre. Tanulmánya talpraesett, tárgy-szeretete tiszteletreméltó.

Kívánatos, hogy ez a gazdag téma alapos feldolgozásban és kibővítésben egyszer napvilágot lásson és kiszélesítse művelődéstörténetünk kereteit. Akkor azonban helyesbítenni kell a felvetett Balassi és Pázmány kérdést is. Hogy Kochanowski közvetlenül hatott volna Balassira, annak kimutatására eddig még senki sem vállalkozott. Tudjuk azonban, hogy az a protestáns főúri környezet, amelyben végvári költőnk otthont és menedéket talált lengyel földön, a protestáns Sep-Szarzinskiit olvasta és Reyért lelkesedett. Ez az egyik. A másik meg, hogy Pázmány a krakói jezsuiták noviciátusában volt, az bizonyos. A Páter Skargához fűződő »szoros, benső barátság« azonban csak úgy értendő, hogy ismerhette Skarga műveit és hogy sokat hallhatott felőle. Személyes találkozásukat bizonyítani nem tudjuk; nem is valószínű, hiszen Skarga akkor már kint volt az életben, amikor a későbbi »bíboros Cicerónk« megcsak a noviciátus éveit töltötte.

A szerző tanulmányát a Katolikus Népszövetség által rendezett előadássorozat keretében olvasta fel s nagy szolgálatot tett vele a kultúra ügyének.

Csorba Tibor.

Gulácsy Irén: A magyar család. Szeged, 1942., 8-r., 91 lap. (Szegedi városi nyomda és könyvkiadó r. t. kiadása.)

A magyar családvédelem jelentős támogatóra akadt ebben a könyvben. A kiváló író nő fölismeri a kérdés korszerű voltát, utánnyomozott a kérdés fejlődésének és feltárta a jelenlegi helyzetet. Az élénk tárt adatok ügyes csoportosításával és vonzó megírásával a társadalom érdeklődését még jobban fölébresztette s ezzel magát a családvédelmet tökéletesebbé tette.

A könyv négy részre oszlik. Az első rész a *magyar család* címet viseli. Ebben többek között az nyer megállapítást, hogy újabb időben a magyar társadalompolitika gerincét a családkultusz, a családvédelem alkotja. Utána nyomon követi azokat az intézkedéseket, amelyeket az első világháború után tettek a család érdekében. Ezeket az író nő karitatív gondos-

kodásnak minősíti. Majd áttér a szerves és intézményes *családvédelemre* s ezzel egyúttal a könyv még érdekesebb részére. Ebben az Országos Népi és Családvédelmi Alapról van szó. Megírja ennek az átgondolt és életrevaló magyar intézménynek a szervezetét, fölépítését, működését és belőle fakadó áldást. A könyv további részei szólnak a családi kötelék *megszilárdításáról és a különleges családvédelmi intézményekről*, amilyenek a házassági kölcsönök, a családi munkabér, a sokgyermekes családok állami segélyezése stb. Végül szó esik az adóknak és örökösödési illetéknek a család állapotához való igazodásáról.

Igazságos értékelésben részesíti mindazoknak az egyesületeknek és szervezeteknek a munkáját, amelyek a családvédelem terén évek hosszú sora óta dolgoztak, kellő megvilágításba helyezi a magyar államnak újabban e téren fogantatott nagyszabású intézkedéseit, összehasonlítás és esetleges buzdítás céljából ismerteti a hozzáférhető külföldi törvényeket és rendeleteket.

Pedagógusok is haszonnal forgathatják a könyvet. Anyagot szolgáltat a nevelés és tanítás munkájához s azzal, hogy elég pontosan gyűjti össze az anyagot, egyúttal megkönnyíti a tanítóságnak az útbiztosítás feladatát, amire elég sokszor szükségük is van. *id. Zibolen Endre.*

Br. Malcomés Albert: Tudományos világnézet. Budapest, 1940. 8 r., 121 l.

A cím nyomán azt vélhetnők, hogy vagy a tudományos bölcselének vagy pedig valamely más tudománynak szakembere törekszik ebben a könyvben egy vagy több szaktudomány eredményeiből és ezekre alapozva világnézet kialakítására. Ebben az értelemben a cím nem fedi a tartalmat. Szerző nem szakembere egy tudománynak sem, legalább is a könyv nem erre vall, hanem gondolkodó és önművelő fő, nyugtalan elmével és intuitív ötletekkel. »Tudományos világnézet«-ről szerzőnk abban az értelemben beszél, hogy világnézetét a modern tudományoknak eredményeire alapozza, de azokra az eredményekre, amelyek a szakemberek körén jóval túl is kiszivárogtak, közérdekű formát öltöttek, nem tudományos kezeken is keresztülmentek és ép ezért igazi tudományos szempontból nem mindig hitelesek és biztosítottak.

Noha szerzőnk az idő metafizikai és ismeretelméleti problémájától az erkölcs, vallás és művészet némely kérdéséig fontos világnézeti problémára kitér, érdeklődése elsősorban a nemzetpolitikai világnézet felé irányul és ez foglalja el a könyv oroszlánrészét. A német nemzetiszocializmus és a vezéri elv az, amely szerzőre különösen erős és termékeny szellemi hatást gyakorolt. »Uj magyarok«-ról beszél, önmagát is ezek közé számítva. E gondolatai tárgyuknál fogva talán nem folyóiratunk hasábjaira valók. Csak annyit emelünk tehát ki, hogy a könyv több helyen figyelemreméltó és érdekes intuitív gondolatokat tartalmaz hatásos nyelvezettel megfogalmazva. Példaképpen néhány idézet: »A világ az erők és alkalmak összessége. Az erők az alkalmak adottságai és hajlamai szerint érvényesülnek.« ... a gyarlók és halandók közössége szent és halhatatlan.« A pedagógust érdekelhetik azok a valóban eredeti gondolatok, amelyek azt tárgyalják, miképpen kell a